

LIMBURGSE GEMEENTE GAAT AAN DE SLAG MET ECOLOGISCH BERMBEHEER

Gennep jaagt groene ambities na met nieuwe manier van aanbesteden

Als het aan de gemeente Gennep ligt, veranderen de gemeentelijke bermen komende jaren in kleur- en bloemrijke stroken waar planten, insecten en andere dieren een rijke voedingsbodem vinden en in groei en bloei komen. Om deze groene ambities te borgen in de planvorming en uitvoering van het bermbeheer koos de gemeente voor een nieuwe aanbestedingsmethodiek: de Rapid Impact Contracting. Wat houdt dit in? Welke risico's brengt dit met zich mee en wat levert het op?

Gennep profileert zich graag als groene gemeente. Maar daar moet nog een schepje bovenop, zo staat in het nieuwe groenbeleidsplan dat begin 2021 is vastgesteld en waarbij nadrukkelijke wensen van de inwoners zijn verwerkt. Zo wil de gemeente een antwoord geven op de klimaatverandering en de overlast van de eikenprocessierups. In beide gevallen is het wenselijk de biodiversiteit te verhogen. Met het ecologisch bermbeheer zet Gennep een serieus wapen in de strijd in. 'Bloemrijke bermen zijn niet alleen mooi, maar brengen ook het ecosysteem in balans en zorgen dat de voedselketen van onderaf uitgebreid wordt. Dat is noodzakelijk voor het behoud van insecten en vo-

gels', zegt adviseur leefomgeving Bart Sanders, die vanuit de gemeente verantwoordelijk is voor de uitvoering van het ecologisch bermbeheer.

Om te voorkomen dat de groene ambities niet verder komen dan het papier, deed de gemeente begin 2021 een opvallende aanbesteding. Geen RAW- (Rationalisatie en Automatisering Grond-, Water- en Wegenbouw), maar een RIC-contract (Rapid Impact Contracting) moest het opleveren. 'Al langer stond deze contractvorm voor het ecologisch bermbeheer op ons wensenlijstje. Nu het oude maaicontract afliep, was dit een mooi moment om ambities waar te maken en onze theorie naar de praktijk te vertalen', vertelt

Christine Naaijen, beleidsmedewerker groen, natuur en landschap van de gemeente Gennep. In die vertaling naar de praktijk ligt volgens Sanders ook meteen de grootste uitdaging. 'Bij een normaal RAW-bestek worden voorgeschreven taken uitgevoerd en worden ambities onder dat contract tussentijds niet getoetst. Nu staan de ambities centraal en zet de groenaanemer gerichte acties in en stuurt deze bij. De grote vraag is: hoe kun je daadwerkelijk de ambities waarmaken en flexibel inspelen op veranderingen?'

Gunning

Versillende groenbedrijven meenden daar het antwoord op te weten en dienden bij de

Beeld: Cor Noorman

gemeente hun visie, kunde en plan van aanpak in. Het beste antwoord kwam van *idverde*: een adviesbureau en groenbedrijf in één. De planologie van het ecologisch bermbeheer werd gegund aan *idverde* Advies, vestiging Roermond, en de realisatie aan *idverde* Realisatie, vestiging Venray. 'De aanbesteding is op kwaliteit gegund. Wij zijn de specialisten qua ecologisch bermbeheer in de uitvoering en bij Advies vind je de experts voor de planvorming op het gebied van ecologie en biodiversiteit', zegt Michiel Cox, vestigingsmanager *idverde* Realisatie. Jannie Vos, vestigingsmanager *idverde* Advies, vult aan: 'Als je verbeteringen in de praktijk wilt zien en een dynamisch proces

wilt doorlopen, moeten planologie en uitvoering perfect op elkaar aansluiten. We dragen dezelfde visie uit. Dat maakt ons tot ideale partners. We versterken elkaar bovendien als specialisten, elk op ons eigen vakgebied, en maken zo samen de ambities van deze opdrachtgever waar. Het resultaat staat in dit contract voorop. We denken dus eerst na over de hoe-vraag en gaan dan pas wat doen. We werken heel gericht aan gestelde doelen.'

Contractperiode

Het RIC-contract heeft een looptijd van 6 jaar, met een optie voor 2 jaar extra. Die langere contractperiode is volgens Christine Naaijen wenselijk. 'Het geeft ons het vermogen

om te leren hoe je ecologisch je bermen moet beheren en wat er waar en wanneer allemaal nodig is om onze ambities waar te maken.' De beleidsmedewerker prijst de open manier van werken waaraan *idverde* zich durft te verbinden. 'Het is goed als je de traditionele uurtje-factuur-tjementaliteit los durft te laten om echte ambities en kwaliteit mee na te streven. We investeren graag in zo'n samenwerking en langetermijnklus.'

Om het RIC-contract behapbaar te krijgen, vormden de gemeente en contractanten begin 2021 werkgroepen. Naaijen: 'Hierin hebben we op onderwerp de werkzaamheden, taken en verantwoordelijkheden besproken. Voor ons is het een mooie

De officiële bevestiging van de samenwerking tussen de gemeente Gennepe en idverde. Van links naar rechts: Beitske Bijma (inkoopcoördinator gemeente Gennepe), burgemeester Hans Teunissen, vestigingsmanagers Michiel Cox en Jannie Vos en projectleider Marc Maes van idverde, Bart Sanders (adviseur openbare ruimte gemeente Gennepe), Nathalie Obrusnik (adviseur ecologie en beleid idverde Advies) en Bennie Leenders (beleidsadviseur infrastructuur/ beheerder openbare ruimte gemeente Gennepe)

manier om bij deskundigen informatie op te halen. Eventuele discussies in het voortraject zijn ook fijn, omdat je meteen de rolverdeling helder in beeld krijgt en duidelijkheid hebt over op te leveren projecten. Dit maakt het contract heel behapbaar en verwachtingen worden goed gemanaged voor alle partijen. Het geheel evalueren we jaarlijks. Mocht resultaten achterblijven op onze ambities, dan kunnen we direct bijsturen.' Jannie Vos: 'Met deelprojecten helpen we de gemeente om concrete doelen te bepalen. En de grote ambities in kleinere klussen waar te maken.'

Ecologisch beheer

Nog voor er één berm gemaaid is, tillen de werksessies tussen gemeente en contractanten het

ecologisch bermbeheer al naar een hoger niveau. Michiel Cox: 'Samen maak je keuzes welke werkzaamheden wel en niet nodig zijn. De kwaliteit en de biodiversiteit zijn hierin leidend in plaats van het budget. Dat is bijzonder.'

Vos vult aan: 'Bermen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het behoud en versterking van de biodiversiteit. Dit wordt echter nog vaak belemmerd door een beperkt budget voor het bermbeheer en het ontbreken van gericht gemeentelijk beleid. Ecologisch beheer hoeft niet per se veel duurder te zijn, maar je moet er wel goed over na durven denken. Wij hebben veel waardering voor het feit dat de gemeente Gennepe het werk integraal durft aan te pakken

en op deze manier investeert in biodiversiteit. De gemeente zegt niet alleen haar maatschappelijke taak serieus te nemen, maar doet het ook in de praktijk. Daar kunnen we allemaal van leren.' Gennepe vervult volgens Cox een voorbeeldfunctie voor andere gemeenten. 'Dit moedige contract is daar een voorbeeld van.' Groot voordeel van het intensieve voortraject van het RIC-contract is volgens hem dat opdrachtgever en uitvoerders elkaar door en door kennen. 'Je bouwt in korte tijd een warme band op. Als teamleden werk je ook intensief samen. Dat is beter dan wanneer je koud een RAW-contract uitvoert.'

Bermbeheer

Ecologisch bermbeheer vraagt

volgens Bart Sanders vooral een andere manier van werken. 'Bermen werden voorheen twee keer per jaar geklepeld en het maaisel bleef liggen. We gaan naar anders en minder maaien en maaisel afvoeren. Een aantal grote gazons krijgen ook ander beheer. Deze maaien we nu veelal om de 10 dagen, maar voor sommige gazons is dat helemaal niet nodig. We gaan uitzoeken voor welke locaties dit geldt en die gaan we minder maaien en anders beheren.'

Naaijen vult aan: 'We stoppen overigens niet direct overal met maaien. Ecologisch bermbeheer doe je in stapjes. We kijken eerst naar hoe de nieuwe bermaanpak uitpakt. Als het resultaat te wensen overlaat, pas je je beheer aan. Bovendien moeten we de inwoners, onze belangrijkste stakeholders, meenemen in die resultaten. Waar we voorheen nog weleens te horen kregen dat het zonde was dat we bloeiende bermen maaiden, gaan we nu meer kijken naar wat de natuur aangeeft wat noodzakelijk is, waarbij we ook de verkeersveiligheid niet uit het oog verliezen.'

Om te weten hoe bermen aangepakt moeten worden en of ze wel of niet gemaaid worden, heeft de gemeente voorafgaand aan het contract alle kansrijke bermen laten onderzoeken. Bovendien is een nulmeting gehouden. 'Uit de jaarlijkse monitoring kunnen we vervolgens aflezen wat de resultaten zijn. Ook het draagvlak onder de inwoners van de gemeente wordt meegevoerd in de uitvoering. Je moet immers kunnen verantwoorden waar je als gemeente je geld aan uitgeeft. Ook in dat opzicht is dit een mooi contract. Je sluit een contract, maar stuurt bij als het nodig is', zegt Naaijen.

Eikenprocessierups

Michiel Cox ziet vooral voordelen aan het RIC-contract: 'Het

De cyclomaaiër waarmee het beheer op ecologisch verantwoorde wijze mogelijk wordt

gaat erom dat je waarmaakt wat je belooft. Door open en transparant over resultaten te communiceren, ontstaan opeens kansen en mogelijkheden. Bij een traditioneel contract gaat bijsturing vaak direct gepaard met extra kosten en mitsen en maren als gekozen methodes in het bestek niet realiseerbaar zijn. Nu staat de kwaliteit voorop. Daar zal het resultaat ook naar zijn. De monitoring en schouwen zullen onze meerwaarde en kwaliteit bewijzen.'

Als voorbeeld noemt de hij de jaarlijkse bestrijding van de eikenprocessierups. 'Het kost gemeenten ongelooflijk veel geld en je kunt verhoogde onderhoudskosten hebben als je integrale aanpak niet goed is. Ecologisch bermbeheer zorgt voor meer insecten, die zijn nodig om de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups te voeden en in stand te houden. Zo kun je de kosten van de bestrijding terugverdienen. Doordat je geen chemische bestrijdingsmiddelen hoeft in te zetten, houd je ook je gronden vruchtbaar. Met rijke bermen stimuleer je ook de waterafvoer. Kortom op vele fronten biedt dit contract een win-winsituatie.'

Kruisbestuiving

Veel gemeenten zijn zich bewust van hun maatschappelijke taak rondom biodiversiteit en zijn bezig met ecologisch bermbeheer. Gennep staat daarin dus zeker niet alleen. 'Voor zover wij weten is deze contractvorm in het maai-beheer wel echt nieuw. We zien het als een mooie kans om aan kruisbestuiving te doen. De integrale aanpak maakt meer participatie van burgers mogelijk en dat is precies wat de nieuwe omgevingswet van gemeenten verlangt. Dankzij dit contract halen we informatie bij burgers op, laten we hen actief meedenken en creëren we zo meer draagvlak voor ons beleid.'

De eerste maaironde is inmiddels geweest. 'Hopelijk floreren over enige jaren in Gennep kleurrijke en vooral levendige bermen. Tot die tijd zien inwoners vooral dat er op sommige plekken niet gemaaid is. En dat doen we dus heel bewust', benadrukt Naaijen. Jannie Vos: 'Hoe dan ook gaat de biodiversiteit omhoog. De praktijk moet uitwijzen of de maximale score overal haalbaar is, maar de inzet van alle partijen is optimaal en het dynamische contract biedt alle opties om bij te sturen waar nodig.'